

Sosial Trygd, som er et fagblad for syke- og ulykkestrygden og for Riks-trygdeverkets offisielle meddelelser er innstillet fra oktober d.å. Det er et lite månedshefte som utgis av Trygdekassenes landsforening, og det er av den største betydning for administrasjonen av de sosiale trygder. Det er "pressedirektør" Beggerud som har stanset det med følgende melding til Landsforeningen: "På grunn av den prekre papirsituasjon ser Pressedirektoratet seg nødsaget til å bestemme at tidsskriftet Sosial Trygd straks slutter å utkomme."

Den virkelige grunn er nok at S.T. i sitt siste nummer inneholdt en artikkel om "Trygdekassene tilhører saniteten"- en saklig utredning om bestemmelsene i § 69 i syketrygdloven om trygdekassenes taushetsplikt. Dette gamle prinsipp et om trygdekassenes taushetsplikt når det gjelder opplysninger om de trygdedes og deres arbeidsgiveres forhold er anerkjent i alle lands sosiallov-givning. Hos oss er dessverre disse opplysninger blitt misbrukt på forskjellig vis av de nye makthavere.

Reisereguleringen ble satt i verk ved påsketider 1943 og var offisielt begrunnet med at den skulle tilgodese godstrafikken og de nyttige reiser. I virkeligheten var den satt i scene av Gestapo ene og alene for å hjelpe politiet i jakten på gode nordmenn. De norske trafikkmyndigheter som ikke hadde fått anledning til å uttale seg på forhånd var i virkeligheten mot reguleringen. Det ble påvist at denne ikke kunne lede til noen innskrenkninger i toggangen eller i antallet av vogner i de enkelte tog. Det samme gjalt rutebilerne.

Senere er det som kjent kommet nye folk med den rette innstilling innen trafikketaten. De mente også å kunne løse denne sak. Etter forslag av generaldirektør Vik i Statsbanene og generaldirektøren for transport mm. L'Orange, sente Trafikkdepartementet i høst en inntrengende henstilling til tyskerne om å oppheve reguleringen. Det ble påvist at reguleringen ikke har medført noen vesentlig skjerpelse av kontrollen med reiser i "illegale" øyemed. Helt arbeidet som er nedlagt i denne reiseregulering er betegnet som fullstendig bortkastet. Det er regnet ut at reguleringen koster ca. 250.000 dagsverk årlig. Det er forstemmende å se så meget arbeidskraft gå til spille - heter det i henstillingen - nå da det gjelder å konsentrere seg om oppgaver som er livsviktige og tjener til å nå det mål som alle tenkende mennesker går inn for, nemlig å vinne krigen. Resultatet ble som kjent en ytterligere skjerpelse av reisereguleringen. Et typisk eksempel på hva vår "nasjonale" regjering kan oppnå overfor okkupasjonsmakten.

Hvor blir kjøttet av? Vi har hatt anledning til å gjøre oss kjent med en oppgave over antall slakt som er tilført Oslo slakthus i tiden 2.juli-20. juli 1944. Av oppgaven fremgår også hvor meget av det tilførte kvantum er gått til norsk forbruk. Tallene taler for seg selv.

Storfe.....	tilførsel: 13.232 stk.	norsk forbruk: 1.219 stk.
Hest	" 1.430 "	" 1.220 "
Gris	" 995 "	" 213 "
Sau og sjeit	" 4.893 "	" 898 "
Spe- og gjødkalv..	" 32.817 "	" 31.936 "

Av det tilførte kvantum kalvekjøtt utgjør den aller vesentligste del (nemlig 30.342 stk.) spekalv. I ernæringsmessig henseende er dette det minst verdifulle av det kjøtt som tilføres slakthusene og det er forøvrigt betegnende at vi får oss tildelt så stort kvantum innen denne gruppe.

Medlemskontingent og nydelsesmidler. Følgende brev trenger ingen kommentar: Fra N.S.Majorstua Lag Til medlemmene i Majorstua Lag. Utdeling av tobakk- og brennevinskort foregår i Bogstadveien 39 tirsdag den 19. ds. kl. 19-21. Gamle tobakk og brennevinskort medbringes samt medlemsbok. Medlemskontingent betales ved fremmøte.

Heil og sæl. R. Haug-Nielsen
lagfører.

Carl Jenner

Befrielsen i Norge er begynt. Russiske tropper har jaget tyskerne ut av Kirkenes og store deler av Varanger. H.M.Kongen har i den anledning holdt en tale over London radio og fremholdt at de russiske tropper kommer som våpenbrødre i kampen mot den felles fiende, at de samarbeider med norske troppeavdelinger og at det er alle nordmenns plikt å understøtte befrierne på enhver måte. Denne oppfordring har en særlig adresse til de offentlige tjenestemenn. I henhold til avtalen mellom den russiske og den norske regjering skal norsk administrasjon gjenoprettes i de befrieede områder så snart den militære situasjon tillater det. Det vil derfor være av den største betydning om offentlige tjenestemenn overalt kan stå klar til å overta hvervet. Tyskernes bruk av krav om tvangsevakuering av Finnmark er sikkert fremsett bl.a. for å hindre en slik medvirkning. Vi har hatt anledning til å se et telegram fra en kommunal tjenestemann i en av byene nordpå. Det taler sitt eget tydelige sprog og lyder slik:

"Styresmannen for Finnmark har ved forordning 17/10 bestemt at bl.a. kommunens fastlønte funksjonærer som tjenesteplikt har å evakuere sydover etter nærmere bestemmelse i tidspunktet, som muligens er nær forestående. Når dette skjer vil alle i byen bli uten brannvern, tross de fleste ønsker å bli på sin post som den alt overveiende del av befolkningen ----!"

Utviklingen i Nord-Norge er et varsel til hele landet om stadig å være på vakt. Også for oss lenger sydpå kan befrielsen komme helt plutselig. Men vi må være forberedt på tyske motforanstaltninger av den mest desperate og umenneskelige art. Vi er derfor alltid klar til å møte uventede situasjoner og til å gjøre en avsluttende innsats for fædrelandet.

Krigs- og etterkrigsproblemer. Ettersom krigen med raske skritt nærmer seg sin avslutning, opptar etterkrigsproblemerne en stadig mer fremskutt plass i diskusjonen - både mann og mann imellom og i den friske presse. På bakgrunn av det man har kunnet iakttå av utviklingen i de land som allerede er befri, er politiske og sosiale spørsmål rykket inn i brennpunktet for interessen - også hos oss som tidligere ikke har interessert seg for politikk eller samfundsspørsmål. Denne økende åndelige beredskap er i og for seg et gledelig fenomen som lover godt for gjenreisningen og den videre utbygging av vårt demokratiske samfund etter krigen. Men det bør fremheves at diskusjonen av etterkrigsproblemerne ikke er av det gode forsåvidt den leder interessen bort fra de aktuelle oppgaver som krigen stiller oss overfor idag. Fienden er ennå ikke slått, oppgjørets siste fase vil stille både utefront og hjemmefront overfor hardere kamper og større prøvelser enn noen gang tidligere under krigen. Alt som er egnet til å svække vår årvåkenhet i kampen eller under den jernharde solidaritet som er en forutsetning for at vi kan stå i mot nasistenes trykk, må bannlyses så lenge kampen varer. I den senere tid har det i den almindelige diskusjon kunnet spores antydninger til en fremskutt anelse på tvers av hovedkamplinja og til hevdelse av særinteresser og politiske standpunkter med sikte på etterkrigstiden. En slik diskusjon gir lite uttrykk for andre motsetningsforhold enn dem som er naturlige og nødvendige i et moderne samfund og det er demokratiets uavverlige styrke at problemene åpent kan drøftes mellom de interesserte parter. Tilspissingen i diskusjonen kan derfor sikkerlig ikke sees som uttrykk for noen avslapping i kampen, men snarere som utslag av en i og for seg naturlig seierstrygghet. Allikevel er tendensen farlig - fordi den kan lede oppmerksomheten bort fra de aktuelle oppgaver og ennå mer fordi ethvert tegn på motsetningsforhold innen hjemmefronten øyeblikkelig blir utnyttet av nasistene i deres undergravningsarbeid.

Heller ikke for oss statstjenestemenn er tiden inne til å fremsette noen krav i tilslutning til de problemer som gjør seg gjeldende spesielt for oss i denne tid. Her skal bare i all korthet nevnes et par av de forhold som særlig oppbar sinners innen vår stand og hvor det vil bli nødvendig å finne en løsning når tiden er inne. Ett krav tør vi allerede nå sette fram, fordi

vi ikke derved før oss til talsmann for særinteresser, men for et grunnfestet syn innen tjenestereformen. Det er kravet om at alle nasister og stripete omgående skal fjernes fra statsadministrasjonen når landet er befrikk. Vi har i et tidligere nummer gitt uttrykk for vårt syn på dette spørsmål. I samme forbindelse vil vi nevne det psykiske press som stadig er blitt mer følelig for oss som følge av at vi under okkupasjonen ikke har kunne få full utløsning for vår arbeidskraft og vår arbeidsglede i de oppgaver statstjenesten har budt. I et korrupt system - under en ledelse som for en stor del er moralsk og faglig mindreverdige - utsatt for stadig press og vilkårlighet og under nødvendigheten av bestandig å måtte være på vakt mot å bli utnyttet i fiendens område, - har det for de fleste vært umulig å opprettholde noen virkelig interesse for det daglige arbeid. For utenforstående er det kanskje ikke lett å forstå hvilken påkjønning denne følelse av meningsløshet har betydd for statstjenestemennene - i tillegg til de andre påkjønninger som krigen har medført, bl.a. som følge av mangelfull ernæring. Intet synes imidlertid sikrere enn at det på dette område vil bli en total forandring når krigen er slutt, og at landets gjenreisning vil stille oss overfor oppgaver som krever anspennelse av alle våre evner og utnyttelse av all vår faglige dyktighet og erfaring. Under gjenreisningen er vi klar til å stille oss til disposisjon for de oppgaver hvor vår innsats vil komme mest til nytte - uansett om den enkeltes personlige ønsker kanskje måtte gå i retning av andre oppgaver innen administrasjonen. Og vi tør gå ut fra at vi ikke derved for godt forsviller våre chanser til den karriere innen statsadministrasjonen som vi etter vår utdannelse, tjenestetid og andre kvalifikasjoner ville ha oppnådd under forutsetning av normal utvikling. En statstjenestemann som i en overgangstid er uundverlig i den stilling han for øyeblikket innehar, bør selvsagt ikke av den grunn være avskåret fra å bli utnevnt i annet embete eller annen stilling som blir ledig ved okkupasjonens slutt, og som han etter vanlige regler ville være fortrinnsberettiget til. - Mer komplisert blir antagelig løsningen av det siste og viktige spørsmål vi her skal nevne - lønnsproblemet. I disse krigens år med voldsomt økede leveomkostninger, har de offentlige tjenestemenns lønninger vært låst fast på samme nivå som før krigen - et nivå som de ferreste vil hevde var for høyt. Det er neppe for meget sagt at en storpart av tjenestemennene under krigen har levet - og lever - under økonomiske vilkår som må karakteriseres som fortvilet og på et materielt nivå som nærmer seg eksistensminimum. Mange har måttet realisere alle materielle resurser for overhodet å kunne holde liv i seg og sin familie. Statstjenestemennene står hva dette angår ikke i noen særstilling i forhold til andre lønnsrettakere, men en sammenligning med noen andre grupper av befolkningen åpenbarer et misforhold som må iøynefallende no ena noengang tidligere. Vi gjør oss ingen illusjoner om at den første etterkrigstid vil gi noen anledning til plutselig økning i levestandarden her i landet, men vi presiserer at en utjevning av lønns- og leveforholdene mellom de forskjellige befolkningsgrupper er et av de problemer som etter krigen må tas opp til meget hurtig løsning. På dette punkt tror vi ikke at det hersker noen prinsipiell meningsforskjell innen hjemmefronten. Og på stats-tjenestemennenes vegne tør vi uttale håpet om at snevre budsjettensyn denne gang ikke må få lov til å stille seg hindrende i veien for at de offentlige lønninger blir fastsatt på et nivå som er rimelig i forhold til tjenestemennenes utdannelse, arbeidets betydning og de lønninger som betales for tilsvarende ytelser i det private næringsliv.

Folkestreik.

Før i tiden - i de store lønnskampers tid - var det streikevåpnet som var de fagorganiserte arbeideres viktigste våpen, og ble situasjonen riktig tilspisset, var det generalstreiken som det ble truet med.

Idag står ikke lenger klasse mot klasse. Idag står et samlet folk i kamp mot undertrykkerne. I denne kamp har vi brukt mange slags våpen - trass i at vi er våpenløse.

Streikevåpnet har vi ennå ikke brukt, men når tiden kommer og vår ære som folk krever det, da kan vi bruke det.

Da proklameres folkestreik.

Folkestreik er ikke klassestreik. Den er hele folkets totale og solidariske krigsinnsats. Da blir det ikke spørsmål om sjefer og underordnede, om arbeidsgivere og arbeidere. Da blir det sjefen som forlater arbeidsplass-

fører Dahl, som hadde det fortrinnet at han var kjent i landet. Herrens politiet ble forfølgelse offentlige tjenestemenn. Spørsmål vedk. tjenestemennsloven, frilønn til avskjedigede o.s.v. ble lagt under Innenriksdeptet. Da også kommunale tjenestemenn skulle høre under Innenriksdeptet, fikk Hagelin og Dahl et rikt virkeområde for utrenskningsaksjoner og ansettelse av partifeller, inntil mangelen på tilgang av medløpere og blokaden av offentlige stillinger fremtvang større forsiktighet og nå praktisk talt har satt en stopper for virksomheten.

Også i partiet har Hagelin hatt en sterkt dalende stjerne. Allerede i 1942 hadde han husarrest på grunn av svartebørstransaksjoner og var av den grunn forhindrede fra å delta i førermøte m.v. i anl. av 2-årsjubileet for "makt"overtakelsen den 25. september.

Størst motgang hadde Hagelin da han skulle lage "riksting", som skulle vært innkalt nettopp til 2-årsdagen. Planene er skrinlagt forlengst.

Hagelin har ikke løst noen sak, og klarte ikke engang å svare for seg selv når Innenriksdeptets saker var fore i "regjeringen", hvor den minste innvending fra annet hold ledet til at saken måtte utsettes.

Det er sansynlig at Hagelins egentlige misjon var å tjene som tyskernes spesielle tillitsmann både i administrasjonen og partiet. Han har ikke vært oppgaven voksen, men hans tjenester har allikevel vært så pass verdifulle at han får beholde "ministergarven" for den tid som er igjen før sammenbruddet. Dessuten vilde en avskjed av førerens stedfortreder vekke for stor oppsikt. Derfor "Sykepermisjon".

Idrettssportler. Rosperten får stadig flere aktive utøvere. Fylkesmann Hunds-tid har ligget i trening lenge og er nå startet i single-soullerklassen hvor han gjør seg sterkt gjeldende. I et klagebrev til myndighetene kommer han bl.a. inn på utskrivningen av mannskap til Hirdens Bedriftsvern og anfører:

"Denne utskrivning synes å være foretatt uten noenslags forberedelse og omtanke. Her ble således bl.a. utskrevet forretningsførere i forsyningsnæring, skatteoppkrevere m.fl. for den off. administrasjon og forvaltning absolutt nødvendige folk. De som ikke møtte ble avhentet. De fleste ble dog etter innbløsing fra fylket frigitt. - Skatteoppkreverkontoret og branntakstbestyrerkontoret på Kongsberg er dog stengt fordi skatteoppkreveren er utskrevet og anmodning om fritakelse avslått..."

Widere heter det: "... Selv av partiet bør der kunne forlanges omtanke og orden. Den som ikke kan reformere seg selv kan neppe reformere andre..."

Blokaden av offentlige stillinger. Vi ser av Veterinærtidsskriftet at en del dyrleger fremdeles søker og får stillinger i statens og kommunens tjeneste. Dette er beklagelig, da dyrlegestillinger og andre stillinger i veterinærvesenet ikke er unntatt fra blokaden av offentlige stillinger. Blokaden har nok virket så lenge at den er kjent av alle og det er på tide at den blir hundre prosent effektiv for alle stillinger som det ikke er gjort uttrykkelig unntak for. Blokadebrytere må regne med å bli utelukket fra stillinger i statens og kommunens tjeneste etter krigen.

I denne forbindelse vil vi ikke unnlate å nevne et beklagelig tilfelle fra sentraladministrasjonen. En embetsmann fungerte en kortere tid på vanlig måte for sin overordnede da denne var blitt arrestert. Nå har han for dette tidsrom fått langt utbetalt differansen mellom sin egen lønn og lønnen for den stilling som han fungerte i. Dette vil si det samme som at vedkommende ønsker seg betraktet som den der har overtatt stillingen etter en arrestert kollega. Et klart parolebrudd.

Utskrivningen til arbeidsinnsats. Samtlige handelsskoler i Oslo har fått anmodning om å sende oppgave til arbeidsformidlingen over næverende og nylig uteksaminerte elever som etter nasimyndighetens bestemmelser skulle møte frem til registrering. De har nektet å levere slike oppgaver. De høyere skoler er anmodet om å levere oppgaver over artianere, men har avslått. De er deretter fritatt for å levere oppgaver. Slik skal det være. Rettelse. Vårt blad innholdt i forrige nr. en oppgave over tilførsler av slakt til Oslo slaktehus. Oppgaven skal omfatte tidsrommet 2/7 1943 - 20/7 1944 og ikke som anført 2/7-20/7 1944.

en i spissen for sine folk og låser døren. La dørløst alle samfunnsvirksomhet. Da skal ingen av våre materielle ressurser tjene fienden, da skal ingen "arbeide for tyskerne".

at skadevirkningene i en slik situasjon også rammer oss selv, er vi klar over. men en krig kan ikke føres uten ofre. Og vi proklamerer ikke Folkestreik uten at det er uavgjortelig nødvendig. Hva enten vi er kjøpmenn, statsfunksjonærer, håndverker eller kontormann, advokater eller tannleger, så kreves vår personlig innsats. Vi har kanskje aldri drømt om å skulle streike. Mange er kanskje sin egen arbeidsgiver og mener at vi ikke kan streike mot oss selv.

Tenk om igjen.

Hele overskuddet av vår samfunnsvirksomhet etter at våre absolutt nødvendige behov er dekket går idag til fienden.

En folkestreik er derfor en streik mot fienden, og den som lusker unna, vil bli merket for alltid. De få unntak som må gjøres, vil det bli gjort klare rede for når streiken proklameres.

Merk foreløpige følgende:

1. Folkestreik blir proklamert av Hjemmefrontens ledelse.
2. Ordren utsendes gjennom den friske presse og over London Radio.
3. Ingen må la seg med i aksjoner som ikke er satt i verk av Hjemmefrontens ledelse.
4. Vi må om mulig forberede oss på den situasjon som oppstår når alle tilførsler stanses. Også vann, gass og elektrisitet kan bli avstengt i en kritisk situasjon. Sørg for tørrmelk eller boksemelk til småbarna.

Folkestreik - Vår hemmelige våpen

Trist slutt på love og karriere. Lørdag 30. september fikk Innenriksdepartementet ny sjef i all stillhet. Hagelin fikk "sykepermisjon" og Lippestad overtok etter ham. Det ble ingen "statsakt" denne gang, og ingen store overskrifter til tross for at Hagelin såvidt vi vet ikke er løst fra vervet som partiets nestfører.

Om Hagelin har hans partifelle "professor" Herman Harris Aall uttalt at det var merkelig at en mann kunne bli norsk innenriksminister uten å ha en dråpe norsk blod i sine årer. "Han har svensk far og ikke arisk mor". Hagelin vokste opp i Bergen, men drog til Tyskland straks han ble voksen og oppholdt seg der til 1939. Han skal ha et lavt medlemsnummer i det tyske nasiparti. Om han er norsk statsborger vites ikke.

Etter krigsutbruddet i 1939 kom han altså til Norge og slo seg ned på hotell Continental, hvor han hadde et værelse som stadig var avlåst. Rengjøringen kunne bare foregå etter spesiell tillatelse fra den verdende innenriksminister personlig. Quisling var i løpet av høsten og vinteren en hyppig gjest hos Hagelin som ellers var opptatt med "forretninger". Bl.a. hadde han sin gang i Forsvarsdepartet, hvor han påstod at han hadde fastfrosne tyske tilgodehavender som foreslo at den norske stat skulle overta til betaling for våpen som Hagelin skulle skaffe fra Tyskland. Han vant imidlertid ingen tiltro, og fikk ingen penger av staten i renebbig.

Hans første embetsforordning som innenriksminister var innkjøp av bil som han gav ordre om å betales av statskassen - uten å oppgi prisen. Han kunne ikke skjønne en slik innkjøp som at det ikke var noen bevilgning på statsbudgett til dekning av slike utgifter. I det hele tatt er han en typisk representant for de "fremstående personer innen parti og stat" som ikke sjeldner mellom statskassen og sin personlige kasse, og ble i så henseende - når vi ser bort fra føreren som er suveren også på dette felt - bare overtruffet av Lunde som lenge sendte Finansdepartet regninger på rubb og rake fra representasjonsmiddager til blomster og smørbrød til kongen. Senere fikk han jo "ministrene" et vel fortjent tillegg i gasjen i form av kr. 30 000 for hver pr. år i representasjon. Dette beløp er også skattefritt.

Hagelins svartebørs og svindelaffærer gikk så langt at hans partifelle vinagent Roald Dysthe anmeldte forholdet til politiet - med det karakteristiske resultat at Dysthe ble arrestert for en stund. Saken ble henvist til en undersøkelseskomisjon oppnevnt av partiet. Med de krefter partiet rår over er det ikke egnet til å forårsake at hele historien ble dysset ned.

Hagelin maktet ikke å sette seg inn i noen av de sakmråder som ble rasket sammen under Innenriksdepartet. Hans ordnende hånd kunne bare merkes i de typiske korrupsjonsaffærer når venner og slektninger skulle belønnes. Ellers led den politiske ledelse av departet mer og mer over til innenriksdepartet, slik

eksp. 10.

STATSREJNESTEMANNEN

Oslo, 27. november 1944.

Konge og folk.

Idag for 39 år siden - den 27. november 1905 - fremstillet vår nyvalgte konge seg for Stortinget for å avlegge ed til forfatningen, slik som grunnloven krever det. Stortingets daværende president Carl Berner uttalte etter edsavleggelsen at den nye konge ved å anta navnet Haakon VII hadde valgt et navn med en god klang i Norge som minnet om en rekke av vårt lands beste konger. Han ga samtidig uttrykk for sin sikre forvisning om at Kongen vilde møtes med det norske folk i tillitsfullt samarbeid. På eller ingen ante vel dengang hvor sanne disse ord skulle vise seg å bli.

"Et overveldende flertall av det norske folk og et enstemmig Storting valgte ham i 1905 til Norges konge. Under valgspråket "Alt for Norge" har han viget dette land all sin interesse i 35 fredelige, byggende år. Nå står han som det kjempende Norges trygge merkesmann. Han er ikke alene symbolet for det frie Norge vi alle kjemper for, men han er også det levende eksempelet på hvordan kampen bør føres, fast i troen på sitt land og folk, konsekvent i alle sine handlinger - og uredd."

Med disse ord innledes den minneboka som den norske regjering ga ut som en gave fra det norske folk til Kong Haakon på hans 70-års dag 3. august 1942. Hele folket vil sikkert om ikke alt for lenge kunne stifte nærmere bekjentskap med denne strålende bok. Vi vil her gjengi noen korte, karakteristiske utdrag, som hver især, hvor hun eller han står på sin store eller lille post på hjemmefronten, kan ta som en personlig hilsen fra Kongen.

Etter å ha omtalt Kongens svar, at han heller enn å ende sin kongegjerning med å handle i strid med Norges grunnlov, folkets rettsbevissthet, og hele sin livsopfatning, ville abdisere for seg selv og hele sitt hus, i tilfelle Regjeringen fant å måtte akseptere tyskernes krav på Elverum 10. april 1940 (kravet om quisling), skriver Form Müller: "Kong Haakon var i dette øieblikk ikke bare Regjeringens og Stortingets talsmann. Han var Norge selv. Og etter 18d Kong Haakon I's kamprop, denne gang til samling mot de tyske overfaldsmenn: Hold du fram som du stevner, om du vil finne nordmennenes konge!"

Arne Ordning tegner i sin artikkel "Kongen og krigen" et strålende bilde av vår Konge, som må gripe, glede og inspirere ethvert ekte norsk hjerte. Vi følger Kongens ferd under det dramatiske hendingsforløp med tunge avgjørelser, først under krigen i Norge, de kritiske timer i Oslo, på Hamar, Elverum, Nybergsund, Holde og Tromsø, senere i England under den fortsatte kamp der. Ordning skriver: "Kongens faste holdning sommeren 1940 var en kilde til styrke for alle nordmenn, ikke minst for Regjeringens medlemmer. Denne nøkterne mann tvilte ikke et øieblikk på seieren i en tid da det for mange så håpløst ut."

Under omtalen av de mange fra hjemmefronten som allerede i juni 1940 begynte å strømme over til England, og av Kongens nære kontakt med folk fra alle yrker og samfunnslag, forteller Ordning bl.a. om en fattig skolelærer som var overbevist om at Gud selv hadde pålagt ham å reise over for å fortelle Kongen at han var et redskap for Guds vilje med det norske folk. "Hva er grunnen til at Kongen har fått en slik enestående stilling i folkets sinn?" spør Ordning, og hans svar dekker på en slående måte hva vi nordmenn tenker og føler og gir samtidig en god karakteristikk av vår kjære Konge: "I kritiske tider vil et folk alltid gripe tilbake i sin historie og hente styrke fra sine historiske minner. Det gamle norske kongerike i sagatiden har alltid hatt makt over vår fantasi og mange føler at kongedømmet er bærer av en nasjonal-historisk tradisjon. Men det er ikke det eneste. Kongen har kunnet samle folket fordi han ikke har ført noen personlig politikk. Han har virkelig stått utenfor partiene, og mens vi etter 1905 har hatt f.eks. et kommunistisk parti, har vi aldri hatt noen republikansk bevegelse. Kongen hadde i all sin ferd vist et ekte demokratisk sinnelag, og han la ikke sjul på at nazismen og alt dens vesen var

ham motbydelig. Kongen bor på sitt landsted utenfor London og han lever nå som alltid for enkelt og fordringsløst. Hans helse har hele tiden vært god, han er like rask som før, og han bærer sine år lett. De som taler med ham, blir slått av hans hjertelighet og av hans ofte meget uhøytidelige spøkefullhet. De forestår at han er en nøktern mann som straks gjenomskuer fraser og humbug, og som er ganske uimottagelig for smiger eller intriger. Han har en utmerket hukommelse og han har omfattende kunnskaper både om norske og internasjonale forhold. Han har et forunderlig sikkert politisk skjønn. I tiden etter 9. april var det ofte anledning til å træfeil, og det kunne ha kostet oss meget. - Men fremforalt har Kongen en inder moralsk styrke, en dyp og ekte trofasthet som kanskje er den viktigste kilde til hans storhet."

Stortingspresident Hambro sa i 1930 ved Kongens 25-års jubileum at de årene som var gått siden kongevalget i 1905 hadde gjort det klart at det historisk riktige også var det kloke og fremsynte - "Hvor klokt og hvor fremsynt, kan først den kommende tid erkjenne tilfulle." Vi ser idag disse ord bekreftet. Og som Wilhelm Keilhau skriver: "Det har vært Kongens personlige appeller til folket som har betydd mest for å reise motstandviljen. Det er først og fremst hans hjemkomst hele folket venter på. Og det har hendt før i vår historie at en norsk konge med sin hær er kommet hjem til landet vestfra."

utrensningen i statsadministrasjonen. Vi har tidligere fremhevet betydningen av at oppgjøret med krigsforbryterne skjer hurtig og uten alt for mange omveier. Hva angår offentlige tjenstemenn fastslår som bekjent den provisoriske anordning av 26/2-1943 om gjenoprettelse av lovlige forhold i den offentlige tjeneste i Norge - at de straks skal fjernes fra tjenesten såfremt det er grunn til å anta at de i strid med den provisoriske anordning av 22/1-1942 har vært medlemmer av NS eller søkt om eller opprettholdt medlemskap i partiet eller noen av dens sideorganisasjoner. Det har vært noen tvil om hvordan denne bestemmelse er å forstå. Gir den adgang til å avskjedige NS-folk fra tjenesten uten videre, eller dreier det seg bare om en suspensjonsregel som forutsetter at spørsmålet om avskjed senere blir avgjort ved straffedom (jfr. straffelovens prgr. 16 nr. 1, 29 nr. 1 og 2 og 30 nr. 1 sammenholdt med prgr. 2-4 i prov.anordn. av 22/1-1942 om tillegg til straffelovgivningen om forrederi) eller etter de vanlige regler om avskjedigelse av offentlige tjenstemenn (straffelovens ikrafttredelseslov prgr. 10 og tjenstemennslovens prgr. 22). Anordningen er ikke klar på dette punkt. Ordlyden tyder dog nærmest på at det har vært meningen å gi en suspensjonsregel. For så vidt vedkommende embeds- eller tjenestemann som "fjernes" fra stillingen er ansatt før okkupasjonen, blir konsekvensen av denne forståelse at han beholder sin fulle lønn inntil avskjedsspørsmålet er avgjort i de omstendelige former som vår lovgivning foreskriver for slike avgjørelser. Og dette uansett om hans medlemskap i NS er vitterlig for alle. Vi finner dette resultat lite heldig, og tror at det vil virke direkte støtende på rettsfølelsen både i og utenfor stats-tjenesten. Hvis vitterlige NS-folk skal få beholde sin lønn som offentlige tjenstemenn i et kortere eller lengre tidsrum etter befrielsen, vil dette ikke bidra til å skape klare linjer i etterkrigsoppgjøret og i folkesyn på krigsforbryterne. I de aller fleste tilfelle vil spørsmålet om medlemskap her foreligget eller ikke, være nokså på det rene. Risikoen for feilgrep vil derfor være forholdsvis liten om det gis administrasjonen adgang til øyeblikkelig å avskjedige alle NS-folk fra den offentlige tjeneste så snart landet er befrikk. Skulle det hende at en tjenestemann blir avskjediget på feilaktig grunnlag, vil han her som ellers ha adgang til å få vedtaket prøvet av domstolene.

De vanskeligheter som her er nevnt, gjør seg bare gjeldende i forhold til embeds- og tjenstemenn som er ansatt før okkupasjonen. Ansettelse som er foretatt under okkupasjonen, har ingen rettsvirkning utover denne, og det er neppe noe rettslig til hinder for at stillingenes innehavere uten formaliteter blir fjernet så snart landet er befrikk. Men det er selvfølgelig ikke så at det blir aktuelt å fjerne alle dem som er kommet inn i stats-tjenesten under okkupasjonen. Blandt dem som er ansatt før blokade-parolen kom, er det mange som det hverken politisk eller faglig er noe å utsette

på. Disse folk vil det offentlige sikkerlig få god bruk for etter krigen og man må regne med at de vil få oppfordring til å fortsette i sine stillinger inntil videre. En annen sak er, at stillinger som er blitt besatt under okkupasjonen, eventuelt vil måtte kunnngjøres ledige når krigen er slutt, og at de nåværende innehavere da ikke vil ha noen fortrinnsrett for andre kvalifiserte ansøkere.

Til Norske Dommere. I et tidligere nummer av vårt blad gjenga vi to punkter av et opprop som var blitt tilstillet de norske dommere. Vi tar denne gang med de øvrige tre punkter av oppropet:

1. I Lovtidende nr. 27 for 1944 er offentliggjort en "Lov om rettergangs-måten i straffesaker for arbeidstjenesterettene. I prgr. 1 heter det mellom annet at dommerne bør tilhøre arbeidstjenesten. Dersom noen norsk jurist skulle bli oppnevnt av "Ministerpresidenten" til medlem av denne domstol, som er en ren NS domstol hvis opprettelse og virksomhet er i strid med våre rettsbegreper, er det selvsagt at han nekter. Like selvsagt er det at rettsanmodninger fra denne domstol ikke etterkommes. Tross lovens prgr. 13 vil ingen advokat møte som forsvarer ved domstolen.

2. Enhver dommer må etter oppnådd aldersgrense gå på døgen. Det er som bekjent av ledelsen utstedt parole om boikott av offentlige stillinger og det vil bli betraktet som parolebrudd å fortsette utover aldersgrensen.

3: Et greit eksempel på rettstilstanden i Norge idag er Justisdepartementets skriv av 15. sept. til fylkesfórerne om oppnevning av forliksmenn, domsmenn, skjónsmenn og rettsvitner. Det lyder slik: "I mehold av lov av 14. september 1944 om oppnevning av forliksmenn, domsmenn m.v. prgr. 2, 2. ledd og prgr. 8, 2. ledd har sjefen for Justisdepartementet gitt fylkesfórerne - eller etter fullmakt kretsforórerne - fullmakt til å kreve at ordforórerne oppnevninger blir lagt frem for departementet til endelig avgjórrelse. Etter samråd med NS Generalsekretariat skal partiets medvirkning foregå slik: Ordforórerens oversender til kretsforórerens til politisk bedómmelse en liste over de personer han akter å oppnevne til de forskjellige utvalg. Såfremt ordforórerens oppnevning står i strid med kretsforórerens politiske bedómmelse, kan denne gjenom fylkesforórerens kreve at saken blir lagt frem for Justisdepartementet til endelig avgjórrelse. En innskjerper lovens bestemmelser om at slikt krav må settes frem innen 14 dager etter oppnevningen."

Hensikten er m.a. den å få en spion tilstede i alle retter.

Benådning mot betaling. En av de mest kjente svarthandlere nordpå, kjøpmann Gustav Nyborg, Bø i Vesterålen, ble ved Vesterålen prisretts dom av 30. april 1943 for en rekke pris- og rasjoneringsovertrødelser idómt 30 dagers fengsel og en bot på kr. 3000 samt inndrøgning av kr. 2000. Prislagersmannsretten forkastet domfeltes anke samtidig som den forhóyet fengselsstraffen fra 30 til 90 dager. Anke over prislagersmannsrettens dom ble forkastet av Hóyesterett. Etter at prisrettens dom forelå, men før saken nå var behandlet av lagersmannsretten, rettet domfelte gjenom svidforórer Vestgren, Svolvær, en henvendelse til "justisministeren" med anmodning om benådning. Han erklærte seg herunder villig til å betale kr. 2000 eller mere til legionen, dersom han ble benádet. Det som særlig interesserte i denne sak er Riisnas's svar hvorav vi hitsetter følgende: "Når saken er kommet så langt som den er, er det rimelig at den går sin gang og blir avgjort av prislagersmannsretten. Helt anderledes stiller forholdet seg når prislagersmannsrettens dom foreligger. Hvis de ikke skulle være tilfreds med prislagersmannsrettens dom vil de kunne søke benådning, og etter sakens opplysninger skulle benádningsspørsmålet ligge gunstig an for Dem. Særlig såfremt de viste Deres gode sinnelag ved en gave til frontkjemperkontoret, således som de skal ha tilbudt svidforórerens, vil også dette være en støtte for Deres søknad."

Nytt bilregister. For å lette tyskernes rekvisisjoner av biler skal Transportdirektoratet bringe istand nytt bilregister ved hjelp av de lokale transportutvalg. I direktoratets rundskriv av 31. oktober 1944 er bestemt at der ved hvert transportutvalg skal ansettes en registerforórer fra Rikshirden. Han skal lønnes med kr. 500 pr. måned, men skal i tillegg hertil ha en godtgjórrelse av kr. 5.- pr. bil som rekvisisjonsmyndighetene ikke tidligere har hatt rede på.

Fhv. postinspektør Olaf Edward Thorp ble for en tid siden arrestert av Gestapo. Etter et par ukers liv i fengsel meddelte politiet at han var død på Grini anstalt av lungebetændelse. Liket ble ikke utlevert, men ble kjørt til Krematoriumet under streng bevokning av politiet en halv time før bisettelsen. Det ble vaktet på at ingen fikk se liket før det ble brent. Om den virkelige dødsårsak kan enhver sikkert gjøre seg opp en mening.

Med Quisling for Norge. En av nazismens vakreste blomster i Norge er Politipresident Gard Holtskog i Finnmark. Etter en fortid som omfattet bl.a) ervervsmessig roterforvaltning drev han ved krigens begynnelse en bokser sakførerpraksis i Oslo. Han meldte seg straks til tjeneste for den nye tid. Etter å vært benyttet til forskjellige delikate oppdrag av Jonas Lie, ble han med brask og bram gjort til politimester i Sarpsborg. Her dummet han seg så ettertrykkelig ut både ved embedshandlinger og offentlige uttalelser, at han en tid ble satt til å gjøre fronttjeneste ved 1. politikompani. Som belønning for sin frontinnsats ble han etter hjemkomsten gjort til "politipresident" i Finnmark. Han har ikke lett noen anledning gå fra seg til offentlig å fremheve sin politinnests og fremholde seg selv som den bolde kjemper mot beløjevisme og folkefiender. Hans positur er ikke blitt mindre krampeaktig etter hvert som russerne er rykket ham nærmere inn på livet. For å bruke hans egne ord i dagspressen: "Alle disposisjoner for å sikre sivilfolket var derfor truffet i tide og politiets oppgave var tilrettelagt til den minste detalj..." Den minste detalj er formodentlig at han nylig fant det påkravt å telegrafere til Politidepartementet om å få sendt nordover noen store bilder av Quisling og Jonas Lie. Telegrammet sluttet med denne hilsen: "Vår ære er troskap."

Nye arrestasjoner. Oslo politi er i den siste tid blitt tappet for ennå flere av sine folk i ledende stilling. Politispektør Stavnum og politifullmaktigene Arnesen og Magnussen ble tatt av tysk sikkerhetspoliti den 4. november. Pim Magnussen ble skutt under arrestasjonen. Den 8. november ble politifullmaktigene Gjøviken og Utengen arrestert. De gjorde alle tjeneste i ordensavdelingen, hvor situasjonen etter dette ikke kan bli annet enn kaotisk.

Fiskeavtalen med Tyskland. Det er nå ført forhandlinger om fordelingen av fisken og silde i 1945. Resultatet ble at fordelingen skal skje etter de samme prosentsetser som i 1944. Mengdemessig betyr dette en katastrofal forverring for de norske forsyninger. Krigsutviklingen og tilførselsvanskene vil føre til at det i 1945 ikke på langt nær kan regnes med det samme fangstutbytte som tidligere. Evakueringen av Finnmark og mulige andre deler av Nord-Norge vil føre til en betraktelig nedgang i fangstutbyttet. Det hersker også stor uvisshet om hvorvidt vintersildfisket og Lofotfisket kan gjennomføres. Under disse omstendigheter hadde man fra norsk side næret et berettiget krav om revisjon av prosentsetsene til fordel for de norske forsyninger. Dette var imidlertid noe tyskerne ikke vilde høre på, ja ikke en gang en anmodning om utsettelse av forhandlingene til man fikk større klarhet over utviklingen, fant de å kunne imøtkekomme. Fra norsk side burde man bestemt ha motsatt seg å undertegne slike avtaler, men muligheten av virkeliggjøre igjen overfor tyskernes urimelige krav, synes å stå de styrende myndigheter meget fjern.

Blokaden av offentlige stillinger. Som tidligere nevnt er blokaden etter hvert blitt ganske effektiv. Det forekommer imidlertid ennå en og annen gang at folk også utenfor NS egne rekker søker stillinger i strid med gjeldende parole. Da blokaden nå må forutsettes å være almindelig kjent, forbeholder vi oss for fremtiden å offentliggjøre navnene på dem som på denne måte viser sin illoyalitet. Vi gjentar derfor: Ingen nordmann søker ledige offentlige stillinger eller halvoftentlige stillinger som f.eks. i A/S Vinmonopolet og A/S Oslo Sporveier. Blokaden gjelder også bistillinger samt stillinger som er midlertidig ledige, e.eks. ferie-, sykevikariater o.l. Den omfatter nå også Statsbanene i fullt omfang. Unntatt er bare sykehusbetjening, leger og pleiepersonale samt mannskaper og befal ved landets brannvesener.

Unnskyldningene. En av våre fri aviser innholdt for en tid siden en liten artikkel om en kjent politimann som i krigens første år var medlem av NS, men som siden har meldt seg ut og nå hører til dem som ror med lange, seige tak. Avisen fant det nødvendig å gjenkalle i erindringen mannens forskjellige meritter fra den tid da det tyske våpen hadde medgang. Og foranledningen var - for å bruke artikkelens eget uttrykk - at vedkommende hadde forstått å skaffe seg en "heiagjeng" som benyttet enhver anledning til å fremheve hvilken strålende jössing han nå er og de mange utmerkede unnskyldninger som kan anføres til hans fordel. Dette er ikke noe enkeltstående tilfelle. Mer enn én tidligere NS-mann i administrasjonen har i sin bekjentskapskrets en eller annen beundrer som - til atskillig forbauselse for flertallet av dem som kjenner til forholdet - har det travelt med å fremholde alle de unnskyldninger som gjør seg gjeldende i vedkommendes tilfelle og alle de gode grunner som taler for å "glemme" alt det gamle for hans vedkommende.

Med all respekt for de bolde forsvareres motiver, må det være tillatt å minne om at vi tross alt har å gjøre med folk som har gjort seg skyldig i landsforræderi slik som denne forbrytelse er beskrevet i Norges straffelov. Det vil ikke være bra for utviklingen av rettsbegrepene her i landet om oppgjøret med disse forbrytere skal bli innhyllt i en atmosfære av "forståelse" og "fordragelighet". La oss derfor se litt på de unnskyldningene som vanligvis blir anført - om de virkelig er av den art at de kan godtas til unnskyldning for den forbrytelse som i krigstid er den alvorligste av alle. - Av og til hører en sagt: "Han måtte vel melde seg inn..." La oss med én gang slå fast at ingen har måttet melde seg inn i NS. Vi var under press, det er så. Vi måtte alle på et bestemt tidspunkt regne med å bli avskjediget hvis vi ikke falt til fote, og for enkelte var vel muligheten for arrestasjon så nærliggende at den måtte tas i betraktning. Men mer enn dette risikerte vi heller ikke. Hvor det gjaldt folk uten økonomiske resurser og med familie å forsørge, er det i beste fall forklarlig at de i et svakt øyeblikk gav etter for hensynet til fedrelandet. Den alt overveiende del av statstjenestemennene gjorde det ikke - uten hensyn til forsørgelsesbyrde eller ikke - forsørgelsesbyrde. Er det en unnskyldning for en mann at han er mer karaktersvak og unnfalende en 98 % av hans landsmenn, vel - da unnskylder vi ham. - Så kommer vi til det som av og til blir sagt om nåværende og tidligere NS-medlemmer: at de er "overbeviste nazister" og bare har tatt konsekvensene av sitt politiske syn. Til dette er å si at etter den rettsfølelse som er grunnfestet her i landet, er vold og drap små forbrytelser sammenlignet med det å påtvinge et folk en samfundsordning som det ikke ønsker, ja som det endog har en direkte motbydelighet for. Og den som er med på å voldta et helt folk for å tilfredsstille sin maktbrynde, er ikke bedre enn den som er villig til å sveike sitt land av pengebegjær. Den som ved medlemskap i NS er gått inn for nazismen i Norge, har ikke bare vært med på å øve vold mot sine landsmenn og anslag mot landets statsforfatning - han har sogar gjort det i ledtog med landets fiender og med direkte støtte av dem. Har han vært "overbevist" om berettigelsen av dette, så kan vi ikke dømme ham mildere av den grunn - tvert imot. - Mer bestikkende er kanskje det argument som stadig høres: at "han mente å tjene landets interesser best" ved å melde seg inn i partiet, fordi Tyskland allikevel ville vinne krigen og at det gjaldt å redde hva reddes kunne og gjøre det best mulige ut av situasjonen o.s.v. Disse selvoppgivelens argumenter kunne muligens respekteres hvis det var så at vi i en nødsituasjon var overlatt til oss selv og måtte velge en kurs uten støtte av landets lovlige statsmyndigheter. Men som alle vet, var det ikke så. Konge og regjering holdt hele tiden en klar kurs - med full tilslutning av det store flertall av befolkningen (at denne kurs senere har vist seg å være den eneste riktige, skal vi i denne forbindelse ikke påberope oss). En mann med nasjonale instinkter i behold er i en slik situasjon klar over at han har å bøye seg loyalt for landets x)presset og lot hensynet til sin egen familie gå foran ..